

Tompa Andrea

A KÖLTŐ

– *Most kérdezhetsz* – mondta szigorúan, de vidáman a költő, megnyomva a *mostot*, mintha minden mondatnak, kérdésnek, mozdulatnak vagy éppen az aznapi, alaposan előkészített sétának szertartásos helye és ideje lenne, amely idő most június végére érkezett el, amikor az iskolának már vége volt, s a főtéri lábasház árnyékában a fehér ruhás kamaszlány egy gyanús zacskóval és egy marsallbotként felmutatott virággal a kezében bátran fel is tette az iskolásan megfogalmazott, már egy órája morzsolgatott, behízelt kérdés: *Mi az, ami számodra lehetetlen?*, de a költőt ugyanúgy meglepte a kérdés, mint a lányt a fényes csomag: *Ez mi?* – kérdezte bizalmatlanul, amikor a nagy, csillogó, kemény téglalap alakú tárgyat a férfitől átvette, *Kávét kértél, nem?* – kérdezett vissza hanyagul a költő, mintha semmi jelentősége sem volna a csomagnak, de a lány ekkora pakk kávé még sohasem látott, ez legalább másfél kiló, vagy egyenesen kettő!, csillant fel benne a képtelen remény, két kiló kávéval menni haza!, aztán rájött, mert elolvasta az idegen nyelvű feliratot, hogy amit a kezében tart: *egy kiló örölt brazil kávé*, mert csak a mindent felnagyító gyermeki képzelete gondolhatta, hogy ez az egy az kettő, alaposabban ott, a nyílt utcán azonban nem merete megnézni a különös csomagot, illetlenségnek érezte volna, mintha egy drága ékszert akarna fillérre felbecsültetni, és a csomag is túlságosan feltűnő volt, mert a költő már tegnapelőtt megkérdezte, hogy mit hozzon neki, amikor sétálni mennek a botanikus kertbe, *Mondj valamit, ami nem lehetetlen*, mondta, de a szeptent lánynak – *miért kéne hozni bármit?*, gyanakodott, mintha máris valami csapda lenne – még lehetetlen sem jutott eszébe, *Akkor mi az, ami nincs otthon?* – *Csend*, vágta rá gyorsan és nevetett zavarában, mert a nővére egész nap a rettenetes új AC/DC lemezét hallgatta, ő meg nem tudott olvasni, és *meleg víz*, de az utóbbit elhallgatta, veszélyesnek találta ennyire testi dologgal példálózni a költőnek, és persze ezer dolog nem volt otthon: elsősorban saját szobája nem volt, és mama sem volt otthon soha, egyfolytában dolgozott és nyaralni sem mennek idén, és csupa disznóság jutott eszébe: hogy tegnap elfogyott a vatta, *pont most*, mert a három nőnek mindig egyszerre jön meg, és a második napon elfogy a vatta, még szerencse,

hogy van egy csomó régi ágynemű a nagymamánál, amit felszabdaltak, a nagymama pedig azzal példálózik (a mama szerint sajnálja az ágyneműt), hogy a háborúban ez sem volt, kukoricaháncsot meg csutkát használtak – *Csutkát?* – tűnődött a lány, *mint egy tampont?*, mert azt néha kaptak Pestről – *Hülye*, kapott az alkalmon a nővére, *nem beleülnek, hanem rá!* *Akarod, hogy szedjek neked?* –, mert az iskola ősszel azzal kezdődik, hogy kukoricaszedésre mennek, de most mégsem kérhet a költőtől vattát, meg a biciklijét is ellopták nemrég, azt sem kérhet – ha nem lopják el a biciklit, a költő sem kísérgeti rendszeresen haza –, és a mama reggel szólt, hagyott is pénzt, hogy kerítsen valahol macskakaját, amit szintén nevetséges lenne tőle kérni, miért nem jut most semmi normális eszébe, hagyjuk már az egészet, kínos, nem kéne semmit elfogadni, és nem akar a költő merev tekintetében sem nézni, érzi, hogy a hátán végigfut egy izzadságcsepp, *Nos?* – várakozott feszülten a költő, s a lány megint veszélyt érzett, és hirtelen kivágta: *Kávé* – mert végre eszébe jutott, hogy mi lehet elég komoly és felnőttes, mivel lehetne örömet szerezni a mamának, *Kávé soha nincs*, és magában hozzátette a mama minden reggelt elismételt mondatát, *Na most aztán tényleg az utolsót isszuk*, és a lány szélesen mosolygott, mert a költő, ellentétben a mamával, azt mondta, hogy szépek a fogai, és azóta bátrabban nevetett, bár ebben is volt valami ijesztő levetkőzés-féle, ahogy a rózsaszín ínye kilátszott, és most ott álldigált egy egész kiló kőkemény kávéval, úgy csillogott, mint a főtéri templom keresztje, ilyen hatalmas pakkot még sohasem látott, a lábasház oszlopai közt benyúló napsugarakban ragyogott az arany papír – *Tudod, hogy aki átmegy a lábasház alatt*, mire a lány kivágta a megfelelő választ, hogy: annak teljesülnek a kívánságai, de a költő felvonta gyér szemöldökét és kijavította: *Nem, hanem az nem megy át a vizsgán*, és a lányon képtelen gondolat villant át: *És most keresztül kell menjek a városon egy kiló kávéval a kezemben?!*, ami ízléstelenségnek tűnt, nagyobb feltűnést keltene vele, mintha pucéron sétafikálna, *Kifizetem*, mondta a költőnek bizonytalanul, bár elképzelése sem volt arról, hogy mennyibe kerülhetne, nyilván egy kiló kávénak ára sem lehetett, pedig rózsaszín szegélyes fehér ruhája (ez volt a nővére szerint az „ártatlan viselet”) zsebében egy összehajtogatott, rongyos huszonöt lejes is lapult, a heti zsebpénz, meg egy szakadt tízes, a macskapénz, huszonöt lej éppen egy negyedikilós bolti pótkávé ára, amelyet néha kapni lehetett, jutott eszébe, de nyilván anya sem örülne, ha a kávé ki kellene fizetniük, mert annyi pénze neki sem lenne, de mit

gondolhat majd a mama, ha hazaállít egy kiló kávéval?, egy kiló kávéhoz kamaszlány nem juthat csak úgy hozzá, hacsak bele nem játszik a csoda, de a költő éppen ezt akarta: a titokzatos varázslót játszani, aki számára semmi sem lehetetlen, amiről éppen most akarta a lány a költőt faggatni, és még itt van ez a dög nagy virág is, gondolta feszélyezetten a lány, mint egy teniszütő, mert az is elég feltűnő volt – a költő a botanikus kert üvegházában törte le az egyetlen virágzó amaryllist, aminek négy hatalmas mélyrózsaszín nyílása olyan árulkodó volt, mint a csillogó kiló kávé, *Hússzínű*, mondta a költő vigyorgva, és a lány viszolyogva vette át a kertkapun kívül a túl harsány növényt, *Vegyél nekem cserébe egy sorsjegyet* – parancsolt rá váratlanul a költő, és a kis asztalnál ülő „Loz în plic” (Borítékos sorsjegy) áruhoz lépett, a lány pedig vett egy három lejes összehajtogatott, szegeccsel lezárt sorsjegyet, amit a költő a nagy fémkarikáról hosszas keresgélés után tépett le, mosolyogva, mint aki előre biztos az eredményben, kihajtotta és azonnal vissza is nyújtotta a mogorva árusnak, aki gyanakodva nézett fel, mintha a jelenet nem az ő szeme láttára játszódott volna le, hanem vásárlója valami gyanús hamisítványt mutatna neki, elvette a kis papírt, rövid ideig nézegette, meg is fordította, az asztalon kisimította, aztán hivatalos hangon közölte, hogy ötven lej feletti kifizetéseket a központi irodában intéznek „buletin felmutatása ellenében”, tette hozzá hivatalos hangon, a költő pedig udvariasan megköszönte a tájékoztatást, és hanyagul ingzsebébe csúsztatta a papírdarabot, aztán a lányra mosolygott apró, szabályos fogait kivillantva: *Kösz. Most meggyünk ebédelni, jó?* –, és a lány összerezzent, hogy nem elég az amaryllis, a kiló kávé és a sorsjegy – mennyit is nyert?, százat?, ötszázat?, nem árulta el – meg a bonyolult találkozás fent a Mikó-kertben: megbeszélték, hogy a költő előbb a kaktuszháznál ad távolról jelet, hogy elindulhat a kishíd fele, végül a kisebbik pálmaházban bent találkoznak a tavirózsáknál, de ha valami közbejön, arra az esetre újabb stratégiát dolgoz majd ki, és most még ebédelni is el kell menni!, és a költő, mint aki nem vár választ, megindult a Continental felé, a szép sarki szálloda éttermébe, amit a nagymama csak New Yorknak emlegetett, *Szereted a békacombot?* – kérdezte a költő, aki kacszáva haladt mellette, mintha bicegne, tényleg bicegett is, *Ilyenkor bogyhogy nem látják meg?* – villant át hirtelen a lányon, miért csak reggel és késő éjszaka kellett bujkálni? fényes nappal a főtéren szabadon sétálhatott, akivel akart?, *Minden étteremben csak békacombot lehet kapni!* – kezdte nevetve a költő. – *Ilyen még Párizsban sincs! A központi*

megyei elosztóba hoztak 6 tonna békacombot Lengyelországból. Hat tonnát! Ettél már békát? Azóta mindennap ide jövünk. Kár, hogy a francia csigameg bomárszállítmányt már nem várhatom meg, pedig nagyon szeretem. Elvtársak, könyörgöm – és a költő körülnézett a magas, arany díszítésű teremben, aztán tekintete megállapodott egy gyanús magányos férfin, aki a kávéját kavargatta, kinézett az ablakon, a költő mostantól hozzá beszélt –, a struccot még bevárnám, mert nem kóstoltam. De a békát állítólag senki sem eszi, pedig omlós és édes, a múlt héten egy esküvőre is csak békacombot adtak, pedig azok leszállították a százkilós disznót, ahogy kell, de a disznót a vendéglősök ellopták, és békát adtak helyette! Jobb, mint a csirkebús, meglátod, hány adagot rendelünk? – de a lány az egyszerű, akármilyen ványadt csirkecombnak jobban örült volna, majd más rendelek, gondolta, és bizonytalanul nézett a pincérre, aztán a költőre, hogy étlap van-e, mert a költő egyenesen a tárgyra tért: *Pui de baltă aveți* – szögezte le, amikor a szmokingos férfi megállt asztaluk mellett, mint akinek felesleges kérdéseket feltenni, mert mindent tud, s a lány megörült, amikor meghallotta, hogy a költő mégsem békacombot rendelt (broască), hanem valami tavi csirkét említ, *Te azt eszel?* – kérdezte a lány zavartan. – *Csirke? Valami... valami vad... csirke? Vadszirke?*, mire a költő nevetni kezdett, mert a lány nem ismerte a kifejezést: románul nem békát mondanak az ételnek, hanem tavi csirkét, a tóban béka, a tányérban csirke, érted?, sokkal költőibb, nem?, tavi csirke, *Aveți un meniu?* (Étlap van-e?) – fordult a pincérhez a költő, csücsörítve, legörbülő szájszéjjel, mint aki ezt a választ is előre tudja, hogy étlap pedig nincs, illetve, ajánlotta készségesen a pincér, természetesen kihozhatja az étlapot, de nincs minden, ami szerepel rajta, mondta bizonytalanul, mert ma elsősorban békacomb van (másodsorban pedig semmi), 30 lej egy porció béka, amin hat darab van, tette hozzá nyomatékosan a türelmes pincér, mint aki emlékezteti a vendégeket, hogy a különlegességnek borsos az ára, tehát jól fontolják meg, vagy esetleg válasszanak valami mást, hármat kérünk, három porciót, mondta ellentmondást nem tűrő hangon a költő, és egy vázát a virágnak meg egy zacskót (a kávénak), *Legalább a virágot itt felejttem*, tervelte ki a lány, s a rántott békacomb párolt rizzsel és a kéretlenül felszolgált tejfölös salátával tényleg finom volt, nem kellett a békát sem hozzáképzelní (csak az apró csontokat sajnálta, hogy nem viheti haza a cicáknak), és a kiló kávéval való hazamenetel is messze volt még, s a költő egész idő alatt beszélt: lassan és megfontoltan, súlyosan és jókedvűen, mint aki előre felkészült derűs búcsú-

beszédére, mert annak bizonyult, az utolsónak: beszélt a békáról, a fehér, könnyű enyedi borokról, Arany Jánosról és a Szabad Európa Rádióról, apró falatokban evett, a kemény damasztzalvétát a nyakába tűrte, gyöngyöző homlokát vasalt zsebkendővel törölgette, és megígérte, hogy külföldről is jelentkezni fog majd, nem árulja még el, hogyan és honnan és mikor, a levelet sem fogja aláírni, de a lány biztosan fel fogja ismerni a jelet, és biztatta, hogy írjon, írjon, írjon, *Ilyen szép szája, mint nektek, nincs még a városban egyetlen testvérpárnak sem*, szúrta közbe, mintha a megfigyelés a tárgyhoz vagy egyenesen a versíráshoz tartozna, s hogy kinek mutassa meg a verseit, ha ő már nem lesz itt, s hogy gyakorolja magát az időmértékes verselésben a Gáldi alapján, amit adott neki (megtarthatja) és a leírásokban, *Például egyszerű dolgokkal kezd: írd le a békacomb ízét*, meg hogy a lány nagybátyja, Neumann Jenő is ide járt az ötvenes években, a New Yorkba, az idősek emlékeznek még rá, ő volt a Duma-posta lelke, ő volt az elnök – Gaál Gábor, Kós Károly, Krenner Miklós Spectator, Kőműves Nagy Lajos voltak a kávéház törzsasztalának tagjai –, ugyanilyen vörös bársonnyal borított, aranyozott székek voltak akkor is, meg hogy az idős író, aki a Traian úthoz közel lakik, éjszaka sugarazzák *onnan*, új módszert találtak ki, sugaraznak, így akarják tönkretenni, és hogy nagyon jól illik a lánynak ez a fehér ruha, *Mindig világos színben járj. A nővérednek is van egy ugyanilyen ruhája, igaz?* – kérdezte, a lány a tányérjába nézett és bólintott, pedig a ruha közös volt, Zolti bácsi hozta Pestről, de Juci nem volt hajlandó viselni a szűzlánycuccot, és ugyanúgy elszorult a torka, mint amikor elolvasta *A lányok hajkoronája* kezdetű verset, amit a költő ajándékba adott nekik, pedig Jucinak csak haja volt, nem hajkoronája, gondolta büszkén a lány, és, tette hozzá a költő, amikor a második porció békát maga elé húzta, ő nem önszántából megy, ő sohasem menne innen el, hanem *ezek számúznak*, sziszegte, és a lány összeresztette, mert a szót csak orosz regényekből ismerte – Párizsba? Londonba? Bécsbe?, vagy Svájcba megy?, mert a múltkor említette, a lány pedig most nem mert rákérdezni, nehogy figyelmetlennek tűnjön: és most itt ült a tizenöt éves lány előtt a testes költő, aki édes gyerekszagot árasztott, mintha mindig frissen lépett volna ki a fürdőkádból, pesti hetilapok és folyóiratok legfrissebb számait adta kölcsön, a februári álarcosbálra, amit a negyedik emeleti lakásban rendeztek, egy kosár különlegességgel állított be – datolya, kenhető csokoládé, mazsola, szebeni szalámi, szép fémdobozos, de égett gumiszagú tea és három kiló cukor meg egy liter magyarországi

olaj volt benne –, és fejére nagy, kemény álarcot húzott, ami mosolygós démont ábrázolt, most pedig folytatta: hogy hogyan törték össze a lábát a rendőrségen, amikor négy éve megverték, és esténként, amikor rövid, gyors lépteivel hazakísérte őt közös barátnőjük, a lány hajdani magyartanárnője Szamos parti házából, olyan volt, mintha bújócskát játszanának: éles kanyarokat véve szökdécseltek a férfi árnyéka elől, hirtelen befordultak egy utcába, onnan gyorsan egy másikba, ott aztán meglapultak vagy beálltak egy sötét lépcsőházba és vártak, olyankor nagyon szorította a lány kezét és mereven nézte, mintha a játék hatását szeretné leolvasni az arcáról, *Félsz?* – kérdezte szigorúan, és a lány félt, de nem vallotta be: félt, félt, hogy a férfi szájon csókolja, nem arcon, vagy megfogja a mellét, és félt a mamától, a mama egyszerre gyanakodva és meghatódva mutatkozott be a híres költőnek, aki eljött a lányok első maszkabáljára, és most pedig, mondta, hogy végiggondolta a lány utolsó kérdését, hogy mi a lehetetlen, azt válaszolja, de a lány már szabadkozni szeretett volna, hogy már nem érdekes, hogy olyan soká váratott a válaszra, csak egy komolytalan kérdés volt, pusztán az iránta való csodálatát akarta kifejezni, csak azt szeretne tudni, hogy aki számára egy kiló kávé nem egyenlő a lehetetlennel, akkor annak végső soron mi lehetetlen: *A lehetetlen az* – kezdte tagoltan és kellemetlen, kioktató hangon a költő –, *hogy a hőmérséklet összeadódjék*, és ebben a pillanatban befejezte a valószínűtlen ebédet a New York Szálloda hűvös kistermében, ahova tehát még '86 májusában is jártak költők, nem csak Adyék a század elején, ahogy a nagymama állította, száját megtörölte a fényes damasztal, és hosszan a lányra nézett: pedig a meglepett lány hallott már ilyesmiről – *Termodinamika hányadik tétele?* – az utált fizikaórán, amikor mindig az ő hajával mutatták be az elektromossági kísérleteket, és a bretonja az ebonitrúd simogatására mindig az égnek állt, kukkra, az osztály pedig harsányan röhögött rajta, ahogy marokra fogja a rudat, de hogy a hőmérséklet nem adódik össze, bármilyen egyszerűnek és logikusnak tűnt, meg már gyakorlatból is ismerte, hiszen otthon fazékban melegítették a vizet fürdéshez, és pontosan tudta a termodinamika harmadik tételét, most hirtelen mégis áramütésként érte a felismerés, hogy végül is csak nagyon kevés dolog létezik, ami tartósan lehetetlen volna, s hogy szerezni egy kiló kávéat biztosan nem az, *Kérsz kávé?* – kérdezte a költő ebéd után, mintha kitalálta volna a gondolatát – *Egy kiló kávé... az semmi... tette hozzá és nehezen szuszogva levette nyakából a kendőt, meglátod, a kávé az semmi, az illata*

sem csábít majd, én már régen nem iszom kávét, tehát a kérdésre válaszolva, fogott hozzá ismét ünnepélyesen, lehetetlen például, hogy a hőmérséklet összeadódjék, mertcsak az örök dolgok lehetetlenek, lehetetlen például, hogy ezek a gömbölyű, alacsonyan álló, lilás felhők a város felett, amelyek most majdnem rálógnak Mátyás király koronás fejére, még egyszer ugyanúgy álljanak s mi alattuk, ez a lehetetlen, kérdésre válaszolva tehát csak az lehetetlen, ami örök, és egy kiló kávé sohasem fog közéjük tartozni.

Székelyföld, 2010/3.

(Tomba Andrea 1971-ben született Kolozsváron. Prózát ír, színi-kritikákat közöl.)